

LR Užsienio reikalų ministerija
J. Tumo-Vaižganto g. 2, LT-01108
Vilnius

Teisės ir tarptautinių sutarčių
departamentas
ttsd@urm.lt
ieva.kirkaite@urm.lt

Kopija:
daiva.vyšniauskiene@chamber.lt
Jurate.Balytoviene@lpk.lt
ruta@investorsforum.lt

**Pozicija dėl Susitarimo dėl Europos Sąjungos valstybių narių dvišalių investicijų sutarčių
nutraukimo ratifikavimo**

Data: 2020-11-03, Kopenhaga, Danija

Gerbiamieji,

Esu Donatas Aleksandravičius, Lietuvos Respublikos pilietis ir pagal Danijos Karalystės įstatymus įsteigtos įmonės „DS Byggeri APS“ savininkas.

Šiuo metu esu inicijavęs ginčą Tarptautiniame investicinių ginčų sprendimo centre (ICSID) prieš Danijos Karalystę pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Danijos Karalystės Vyriausybės sutartį "Dėl investicijų skatinimo ir abipusės apsaugos" (*Valstybės žinios*, 2005-07-05, Nr. 82) (*Donatas Aleksandravičius v. Kingdom of Denmark* (ICSID Case No. ARB/20/30)).

Lietuvos Respublikos teisės aktų projektų registre 2020-10-13 užregistruoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo, Prezidento dekreto ir įstatymo dėl Susitarimo dėl Europos Sąjungos valstybių narių dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo („Susitarimas“) ratifikavimo projektai.

Visuomenė, įskaitant verslo organizacijas, turi teisę teikti pastabas ir pasiūlymus dėl šių teisės aktų projektų 15 darbų dienų (iki 2020-11-04 imtinai) nuo jų paskelbimo. Todėl, teikiu pastabas ir pasiūlymus dėl šių teisės aktų projektų.

Pažymėtina, kad Susitarimo ratifikavimas gali daryti tiesioginę neigiamą įtaką mano ir kitų Lietuvos investuotojų užsienyje teisėms ir interesams.

Ratifikavus Susitarimą ir tokiu būdu Lietuvai nutraukus dvišales investicijų apsaugos sutartis su kitomis ES valstybėmis narėmis, tame tarpe ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Danijos Karalystės Vyriausybės sutartį "Dėl investicijų skatinimo ir abipusės apsaugos", tiek aš, tiek ir kiti Lietuvos investuotojai nebegalės pasiremti nei tokių sutarčių

suteikiama investicijų apsauga nuo neteisėto nusavinimo, diskriminacijos ir pan., nei joje numatyta galimybe kreiptis į tarptautinį arbitražą.

Konkrečiai beveik visuose tokiuose susitarimuose užsienio investuotojams suteikiamos keturios pagrindinės garantijos, susijusios su investuotojų ir investicijas priimančios šalies santykiais: apsauga nuo diskriminacijos (didžiausio palankumo režimas ir nacionalinis režimas); apsauga nuo ekspropriacijos, kai ji vykdoma ne viešosios politikos tikslu ir tinkamai nekompensuojama; apsauga nuo nesąžiningo ir neteisingo režimo, pvz., nesudarant sąlygų vykdyti sąžiningą teismo procesą; apsauga, užtikrinanti kapitalo pervedimo galimybę. Investicijų susitarimuose taip pat numatyta investuotojų ir valstybės ginčų sprendimo sistema. Ji leidžia investuotojui tiesiogiai pateikti ieškinį tarptautiniame arbitraže prieš investicijas priėmusios šalies valdžios institucijas.

Galiojanti ES teisė nesuteikia tokių garantijų ir teisių Lietuvos investuotojams investuojantiems ES valstybėse narėse.

Negalima ignoruoti ir fakto, kad daugiašalės ir dvišalės investicijų sutartys tapo svarbiausiu tarptautiniu teisiniu instrumentu, skatinančiu ir reguliuojančiu tiesiogines užsienio investicijas, o arbitražo teismai, tokie kaip ICSID, yra skirti suteikti neutralų forumą investicinių ginčų sprendimui, o tai savo ruožtu sukuria abipusio pasitikėjimo atmosferą, taip stimuliuojant didesnio masto privataus tarptautinio kapitalo judėjimą į valstybes, norinčias tokį kapitalą pritraukti. ICSID suteikia forumą konfliktų sprendimui sistemoje, kuri atidžiai subalansuoja visų dalyvaujančių šalių interesus ir reikalavimus bei stengiasi „depolitizuoti“ tarptautinių ginčų sprendimą.

Europos Komisija, nors ir yra viešai pareiškusi apie ketinimus įkurti daugiašalį investicinių ginčų sprendimo teismą, iki šiol nėra sukūrusi jokio kito alternatyvaus ginčų tarp valstybių ir užsienio investuotojų sprendimo mechanizmo, kuris galėtų pakeisti šiuo metu egzistuojantį modelį, kai užsienio investuotojų reikalavimai yra nagrinėjami nepriklausomame arbitraže.

Todėl, Lietuvos verslo bendruomenės interesas yra Susitarimo neratifikuoti arba neratifikuoti Susitarimo tol, kol nebus sukurtas alternatyvus ir nepriklausomas ginčų sprendimo mechanizmas ES viduje.

Būtent tokios pozicijos laikosi Liuksemburgas bei Portugalija, kurios nors ir pasirašė Susitarimą, tačiau kol kas jo neratifikavo ir pareiškė deklaraciją/išlygą, kurioje nurodo, kad ragina Europos Komisiją pradėti diskusijas ir derinti su ES valstybėmis narėmis alternatyvaus investicinių ginčų sprendimo mechanizmo įkūrimo projektą. Šio Susitarimo išvis nėra pasirašiusios keturios ES valstybės narės: Austrija, Suomija, Švedija, Airija bei buvusi ES Valstybė Narė – Jungtinė Karalystė. Šis Susitarimas joms negalioja.

Be kita ko, Susitarimo 10 str. nurodoma, kad egzistuoja teisė kreiptis į nacionalinius teismus, tačiau nenurodoma, kurios valstybės narės: tos valstybės narės, kurioje yra įsisteigęs investuotojas, tos valstybės narės, kurioje buvo investuojama, ar trečioje valstybėje narėje.

Todėl, įstatymų leidėjas turėtų atsižvelgti į Lietuvos verslo bendruomenės, įskaitant lietuviško kapitalo verslą, interesus (investuojančius kitose ES valstybėse narėse) ir laikytis pozicijos, kad:

- a) Susitarimo ratifikavimas sukelia didelį teisinį neapibrėžtumą Lietuvos investuotojams, investavusiems kitose ES valstybėse narėse, nes tokie investuotojai nebetenka teisės kreiptis į tarptautinius ir nepriklausomus arbitražus esant jų teisių tose valstybėse narėse pažeidimui;

b) Susitarimo ratifikavimas, kol nėra sukurtas alternatyvus investicinių ginčų sprendimo mechanizmas ES, neužtikrina efektyvios verslo subjektų teisių gynimo sistemos, ir sukels neigiamas pasekmes, įskaitant galimą užsienio investicijų iškėlimą iš Lietuvos ir pablogins Lietuvos investicinį klimatą;

c) Lietuvos Respublika turėtų pareikšti panašią deklaraciją, kokią jau yra pareiškusi kitos ES valstybės narės, t. y. Liuksemburgas bei Portugalija, ir susilaikyti nuo Susitarimo ratifikavimo kol nebus sukurtas efektyvus investuotojų teisių ir interesų gynimo mechanizmas ES viduje;

d) Lietuvos Respublika savo tolimesnius veiksmus turėtų derinti su tomis valstybėmis, kurios susilaiko nuo ratifikavimo ir reikalauja Europos Komisiją imtis veiksmų nedelsiant užtikrinti efektyvaus investuotojų teisių gynimo mechanizmą.

Esu pasiruošęs pateikti bent kokią jums reikalingą papildomą informaciją ar paaiškinimus.

Pagarbiai,

Donatas Aleksandravičius

Adresas: Bjørnstrupvej 52, 9600 Årøs, Danija

El. pastas: ds@dsbyggeri.dk

